

VERSLAG

datum: 30 januari 2018

Aanwezig: Stijn Van der Linden, Jo Van Valckenborgh (Agentschap Informatie Vlaanderen); Bert De Somviele (BOS+); Luc De Keersmaecker, Paul Quataert (Instituut voor Natuur- en Bos Onderzoek); Leen Franchois (BoerenBond); Marleen Evenepoel, Martine Waterinckx, Carl De Schepper, Bernard van Elegem (Agentschap voor Natuur en Bos).

Afwezig: niemand

Verontschuldigd: Ben Somers, Bart Muys, (KU Leuven); Nancy Van Camp (Informatie Vlaanderen).

Voorzitter: Marleen Evenepoel, administrateur-generaal ANB.

Verslaggever: Carl De Schepper

Onderwerp: Bespreking van en vervolg op de hoorzitting Vlaams Parlement van 28 november 2017 over de 'Boswijzer'.

Definitieve Versie na schriftelijke ronde; afgewerkt op 02/03/2018.

Leeswijzer: Dit verslag is geen woordelijke weergave van de bespreking, maar focust op de conclusies en de gemaakte afspraken.

Woord vooraf:

De voorzitter bedankt de aanwezigen voor de getoonde bereidwilligheid deel te nemen aan deze vergadering. Het doel van de vergadering is om een aanpak te vinden die een vervolg kan bieden op de bevindingen gemaakt tijdens de hoorzitting in het Vlaams Parlement op 28/11/2017.

<https://www.vlaamsparlement.be/commissies/commissievergaderingen/1208117>

(verslag nog in voorbereiding)

De uitdaging is om een consensus te vinden betreffende een verdere aanpak die moet leiden tot een betrouwbare, consistente en aanvaardbare methode inzake het meten van de bosoppervlakte in Vlaanderen.

Probleemstelling :

Het Agentschap Informatie Vlaanderen (AIV) werkte in opdracht van het Agentschap Natuur en Bos (ANB) een methode uit om het kapitaal aan groen in Vlaanderen te inventariseren. Daartoe werd de vegetatiekaart ontwikkeld dat twee sets aan producten kent, de groenkaart en de boswijzer. Na de commotie bij het vrijgeven van de tweede editie in 2013, werd gewerkt aan een vernieuwde vegetatiekaart 2015. Doelstellingen zijn (cfr. verslag van de stuurgroep van 13/09/2017):

1. Een vaste methode om zicht te krijgen op het kapitaal aan groen in Vlaanderen, inclusief bossen. De methode moet op een uniforme wijze en zonder intense personeelsbelasting snel en regelmatig een zicht geven op het kapitaal aan groen in Vlaanderen.

2. Er wordt gewerkt met hoge resolutie luchtopnames die een beeld geven van de groenbedekkingsgraad. Wat uit de verwerking en nabehandeling van die beelden kan gehaald worden als 'hoog groen' en 'laag groen' komt neer op een letterlijke bedekking door vegetatie.
3. De methode moet herhaalbaar zijn, een hoge graad van consistentie tonen, kostenefficiënt zijn en met een goed gekende aanvaardbare nauwkeurigheid.
4. Om een benadering te kennen van de bosoppervlakte in Vlaanderen moeten nabewerkingen aan de hand van een te kwantificeren definitie van het begrip 'bos', een kaart opleveren met gedocumenteerde nauwkeurigheid waaruit een getal kan berekend worden.
5. Door het opbouwen van tijdsreeksen en het herhaald toepassen van dezelfde methode kan op die manier een beeld gevormd worden van de evolutie van de bosoppervlakte in Vlaanderen.

De resultaten van de groenkaart worden gewaardeerd. De resultaten van de boswijzer worden gecontesteerd omdat:

1. Het werkt met een omschrijving van 'een bos' die sterk vereenvoudigd is t.o.v. de juridische betekenis van het begrip 'bos' en wat men aanvoelt/waarneemt/waardeert als wat 'een echt bos' is. Dit als gevolg van de gekozen methode om met kwantitatieve parameters te werken in functie van een berekening en om te werken met bodembedekking in plaats van bodemgebruik.
2. Het eindresultaat inzake bosoppervlakte veel hoger ligt van wat men maatschappelijk wil aanvaarden.
3. Desondanks de bijgestelde methode de methode een grote foutenmarge kent: deze schommelt rond 6.000ha in plus en min, terwijl de effectieve jaarlijkse evolutie van de bosoppervlakte zich afspeelt in termen van enkele tientallen tot honderden hectares.

In de hoorzitting gaven meerdere partijen aan dat het meetinstrument 'gewestelijke bosinventaris' een alternatief kan zijn. Dit meetinstrument heeft een andere doelstelling (verzamelen van kwalitatieve gegevens door middel van terreinwaarnemingen op basis van vast systematisch netwerk met een dichtheid van 0,5km²), maar kan ook een benadering geven van de bosoppervlakte.

Synthese van de bespreking :

1. Op basis van de meetvragen (een getal voor de bosoppervlakte; een meerlagige kaart; mogelijkheid om evoluties/veranderingen te meten) is een gedifferentieerde aanpak aangewezen die zich situeert op volgende vlakken :
 - a. Voor de korte termijn evoluties (bvb. jaarbasis) : versterk de set aan administratieve gegevens die een beeld geven van de evoluties van de bosoppervlakte. Het gaat dan om een werkwijze gelijkaardig aan wat BOS+ verzamelt voor de bosbarometer, maar dan aangevuld indien mogelijk. Op bepaalde punten dient nog een werkwijze te worden afgesproken. Bepaalde gegevens heeft het ANB niet op jaarbasis (bvb. evoluties in natuurreservaten) of zelfs helemaal niet (bvb. niet gesubsidieerde bebossing; illegale ontbossing). Uit deze werkwijze kan alleen een indicatieve waarde worden gehaald omdat deze werkwijze op basis van de actuele wetgeving en praktijk nooit kan aansluiten bij de jaarlijkse effectieve bewegingen (in min of plus) op het veld. Een werkwijze zoals voor landbouw bestaat, is voor ANB niet haalbaar omdat er geen voldoende sterke stimulans bestaat voor de grondeigenaars om gelijkaardige meldingen te doen.
 - b. Voor de langere termijn : bouw voortschrijdend aan een 'boskadaster' op basis van de administratieve gegevens die gehaald worden uit de dossiers/gegevens die bij het ANB bekend zijn: het eigen patrimonium, waar het ANB het technisch beheer voert, beheerplannen via CMSi, behandelde kapmachtigingen, ontbossingsdossiers. Het ANB is al in die richting aan het werken met de opstart van CMSi en wil stapsgewijs via de opmaak van natuurbeheerplannen in de toekomst verder die richting uitgaan. Deze databank en de vergunningsdatabanken zullen in de toekomst betere administratieve informatie opleveren.
 - c. Metingen als ijkings tussenin (hetzij via remote sensing zoals Boswijzer; hetzij via steekproef gebaseerde terreinwaarnemingen zoals de gewestelijke bosinventaris): naar een betrouwbaar en aanvaardbaar getal inzake bosoppervlakte als ijkings tussenin:
 - i. De methode bosinventaris wordt hoger geapprecieerd dan de methode boswijzer omdat de methode bosinventaris werkt met een aanpak die dichter aansluit bij de juridische definitie 'bos' en overeenkomt met het reële landgebruik;

- ii. ANB berekende dat op basis van de voorlopige resultaten van de gewestelijke bosinventaris de bosoppervlakte in Vlaanderen uitkomt op 148.298ha met een foutenmarge van +/-5.693ha (dit is een voorlopige oppervlakte gecorrigeerd voor ontoegankelijke proefvlakken waarvan een deel ook bos is);
- iii. De berekende foutenmarge van methode bosinventaris ligt in dezelfde grootteorde als deze van de boswijzer. Bijgevolg is deze methode evenmin bevredigend om 'snel' tot detectie van veranderingen te komen;
- iv. ANB maakte een inschatting van de personeelsinzet die nodig is om de berekende betrouwbaarheid op te krikken van het getal 'bosoppervlakte' dat kan berekend worden via de methode bosinventaris (zie bijgevoegde presentatie). Onder een bepaalde aanname van werkritme is voor het tweemaal halveren van de foutenmarge naar ong. 2.700ha en ong. 1.350ha een extra inzet vereist van 3,3 resp. 16,6 VTE, op voorwaarde dat we tevreden zijn om de meetlast gelijk te spreiden over de duur van de gehele meetcyclus van de gewestelijke bosinventaris;
- v. Deze raming kan verder verfijnd worden door twee extra oefeningen:
 1. het aantal te controleren punten corrigeren door middel van combinatie van bestaande datalagen (o.a. patrimoniumgegevens; beheerplannen) zodat minder punten moeten worden gecontroleerd: geen controle van punten die zo goed als zeker bos zijn; focus op twijfelgevallen;
 2. de hooggroenkaart gebruiken als hulpbron om het aantal te screenen punten te bepalen en resolutie van het raster aan te passen;
 3. bemerking: uit het overzicht blijkt dat deze werkwijze geen wonderen kan verrichten inzake opkrikken van de betrouwbaarheid van het getal 'bosoppervlakte'. Het verkiezen van deze werkwijze leidt tot één getal per afgesloten cyclus van de gewestelijke bosinventaris (dus telkens om de 10 jaar). Verdeling van dat getal over provincies of gemeenten is niet aan te bevelen omdat de steekproef is ontworpen voor analyses op Vlaams niveau.
2. Hoger beschreven methode behelst een getal 'bosoppervlakte' en leidt niet tot een kaart. En er blijkt vraag te zijn naar een kaart, en dit voor meerdere toepassingen (onderzoek; surveying op lokaal niveau; ruimtelijke planning en inrichting). De informatiebehoefte voor een dergelijke kaart dient in de kaart gebracht. Wat meteen een risico inhoudt op verwarring met betrekking tot het vraagstuk 'bosoppervlakte' (zie hierboven onder 1.c) : door gebruik van de Boswijzer kunnen meerdere getallen 'bosoppervlakte' beginnen circuleren: één gehaald uit de gewestelijke bosinventaris, een ander gehaald uit de boswijzer en nog een ander die dan kan berekend worden op basis van GIS-oppervlakte van de Boswijzer gecorrigeerd op basis van de foutenmarge. Deze situatie is risicovol, doch beheersbaar indien er een duidelijke en consistente communicatie gevoerd wordt waarbij alle betrokkenen een verantwoordelijkheid hebben. Discussie wijst uit dat leden van de stuurgroep zich daartoe willen engageren om elk voor zich deze methode te verdedigen en desgevallend te duiden.
3. De Groenkaart wordt sterk geapprecieerd en zou moeten verder gezet worden. Een afgeleide kaart boswijzer is eveneens zinvol, maar met voldoende duiding dat voor wat betreft oppervlaktes deze kaart louter indicatief is en niet dient voor het berekenen van bosoppervlaktes. Methodes ter validatie staan beschreven in het rapport 'vegetatiekaart 2015'.
4. Het rapport en de kaartlagen van de groenkaart2015 en de Boswijzer2.0 zijn nog niet formeel vrijgegeven en gepubliceerd. Er is vraag dit toch te doen.

Uit de bespreking blijkt volgende groeiende consensus :

1. Strikt scheiden van 'de kaart' en 'een getal bosoppervlakte'.
2. Voor de 'officiële bosoppervlakte' zal gewerkt worden met een getal dat om de 10 jaar gehaald wordt uit de gewestelijke bosinventaris. Dit omwille van het feit dat deze methode gebruikt maakt van een aanpak die terreincontrole inhoudt en er een protocol gebruikt wordt inzake 'definitie bos' die aansluit bij de juridische definitie van bos.

3. De groenkaart en de boswijzer worden verdergezet, maar met duiding waarvoor deze kan gebruikt worden en zonder dat er vanuit de formele communicatie een getal inzake 'bosoppervlakte' aan wordt gekoppeld.
4. Eens de cyclus van de tweede bosinventarisatie rond is (dus ongeveer eind 2018/begin 2019), zal gecommuniceerd worden over de bosoppervlakte conform bosinventaris en de methode om tot een getal 'bosoppervlakte' te komen.
5. Het is in elke communicatie noodzakelijk foutenmarges te vermelden en te duiden.

Gemaakte afspraken :

1. Het ANB rapporteert aan de hand van dit verslag (eenmaal goedgekeurd door de aanwezigen) naar de minister. Dit bevat ook de vraag om de resultaten van de vegetatiekaart2015 (groenkaart + boswijzer2.0) toch te publiceren, gelet op hoger beschreven groeiende consensus.
2. Er wordt een technische werksessie voorzien om de hoger beschreven oefeningen inzake het beperken van de te controleren punten uit de steekproef, uit te werken (zie punten beschreven in 1.c.v.). ANB zal datums voorstellen.